

Бичкова В.В., бакалавр
Київський національний
університет технологій та дизайну
Шацька З.Я., к.е.н, доц.
Київський національний
університет технологій та дизайну

РОЛЬ ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ В ЖИТТІ СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ

Сучасна людина живе у світі, де більшість речей вимірюється грошима і некомпетентність в управлінні власними фінансами може коштувати дуже дорого. Суть фінансової грамотності полягає перш за все в умінні раціонально витратити власні кошти. Це розуміння і навички правильно створювати, зберігати та примножувати свої заощадження, здатність уберегти себе від шахраїв та фінансових злочинів. Фінансово грамотна людина ефективно керує особистими фінансами і заздалегідь планує доходи та витрати, ставить перед собою чіткі фінансові цілі й успішно їх досягає, має кілька джерел доходу, використовує різні фінансові інструменти для досягнення поставлених фінансових цілей.

Одна з основних причин низького рівня фінансової грамотності більшості населення України полягає в тому, що досить значна його частина починала ведення особистих фінансів ще в умовах централізованої фінансової системи, в рамках якої практично не було потреби у прийнятті власних фінансових рішень, а деякі з них взагалі підпадали під статті кримінального кодексу СРСР.

Перехід України до ринкової економіки створив абсолютно інші напрями фінансових відносин – населення виявилось не готовим приймати адекватні фінансові рішення. Реальність змінилася, а фінансова грамотність залишилася на тому ж примітивному рівні. Відповідно, в такій ситуації марно очікувати, що ці люди зможуть дати необхідний рівень фінансової грамотності своїм дітям, які сьогодні є значною частиною фінансово активного населення країни.

Фактично середньостатистичний портрет споживача фінансових послуг є таким: завищена оцінка рівня власної фінансової грамотності, тотальна недовіра до фінансових інститутів, пасивність у плані фінансової самоосвіти та схильність потрапляти в різного роду фінансові афери або витратити зайві кошти в результаті неправильних фінансових рішень. Подібні висновки дає результат загальнонаціонального опитування в кінці 2018 року, проведеного організацією USAID[1, с.17]. Зокрема, в ньому зазначається:

- близько 20% громадян взагалі не відкладають заощаджень;
- з тих, хто економить, кожен другий тримає заощадження вдома,

таким чином, за даними НБУ за третій квартал 2020 року, на руках у населення знаходиться більше \$ 92 млрд;

- тільки 21% українців знає, що ФГВФО гарантує вклади тільки в 200 тис. грн, 50% взагалі не знають, яку суму гарантує фонд, а 8% очікують, що в разі банкрутства банку їм буде компенсована вся сума розміщених коштів;

- люди з більш низькими доходами і низьким рівнем фінансової освіти проявляли значно менший інтерес до фінансової грамотності.

Парадоксально, але саме для цієї категорії населення фінансове просвітництво є найбільш необхідним;

- 39% населення країни взагалі не мають банківських рахунків.

У більшості українців досить пасивне ставлення до створення власного добробуту, підкріплене філософією патерналізму і поглядами на світ, сформованими крізь призму соціалістичних ідей, немає почуття повної відповідальності за своє фінансове становище.

Однак, згідно досліджень MasterCard Digitalization Trust Survey 2019 [2], українці дуже відкриті для інновацій, випереджаючи при цьому ряд європейських країн: 87% українців віддають перевагу оплаті смартфоном, а 58% громадян уже користуються платіжними додатками, що є одним з найвищих показників в Європі. І ці вражаючі цифри досягнуті лише за кілька років. Така ситуація свідчить про те, що в країні є досить високий потенціал

сприйняття новітніх фінансових технологій за умови, що вони є зручними і цікавими споживачам.

Низький рівень фінансової грамотності населення, безумовно, є проблемою нашого суспільства, оскільки переважна більшість фінансово безграмотного населення сумарно впливає на напрямки і швидкість розвитку держави, перш за все економічного. Саме тому, в підвищенні рівня фінансової грамотності повинно бути зацікавлене передусім саме населення, оскільки тоді воно матиме можливість приймати більш ефективні фінансові рішення, які в подальшому вплинуть на рівень їх матеріального добробуту.

У червні 2019-го року Національний банк України представив бачення стратегії підвищення фінансової грамотності населення [3], активна фаза реалізації якої була запланована на 2020 рік. Старту реалізації цього проєкту завадила пандемія COVID-19, і по її завершенню дана ініціатива дійсно почне втілюватися.

Література

1. Проект USAID «Трансформація фінансового сектору». URL: http://www.fst-ua.info/wp-content/uploads/2019/06/Financial-Literacy-Survey-Report_June2019_ua.pdf.

2. Українці обирають цифрові пристрої та сервіси для платежів: 87% надають перевагу оплатам смартфоном – дослідження Mastercard. URL: <https://www.mastercard.com/news/europe/uk-ua>.

3. Національний банк презентував бачення стратегії фінансової грамотності. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-prezentuvav-bachennya-strategiyi-finansovoyi-gramotnosti>.